

Н. І. КОС'ЯНЧУК, кандидат ветеринарних наук

А. І. ТЮТЮН, кандидат ветеринарних наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Впровадження органічного сільськогосподарського виробництва в Україні дасть змогу в перспективі узгодити і гармонізувати економічні, екологічні та соціальні цілі в галузі сільського господарства.

Ключові слова: довкілля, мінеральні добрива, пестициди, екологічна загроза, органічне сільське господарство, менеджмент.

За останні 100 років людство більше ніж у тисячу разів збільшило виробництво енергетичних ресурсів. Загальний об'єм товарів і послуг з кожним роком зростає, збільшується кількість відходів господарської діяльності, які забруднюють атмосферу, водойми, ґрунти.

Тваринницькі об'єкти створюють екологічну загрозу довкіллю, переважно у зв'язку з необхідністю утилізації відходів, які при недбалому господарюванні можуть потрапляти у гео – , гідро – і повітряне середовище [1]. При цьому постає питання не тільки про їх безпечну утилізацію, але й про раціональне використання відходів для потреб народного господарства, тобто, про застосування безвідходних технологій виробництва.

Усвідомлення негативного впливу діяльності людини на довкілля і безпосередньо на агроценози привело до появи органічного (екологічного) сільського господарства.

Метою роботи є розгляд перспектив розвитку органічного сільськогосподарського виробництва в Україні.

Результати досліджень. Термін «органічне сільськогосподарське виробництво» став офіційним у США і країнах Західної Європи та означає такий спосіб сільськогосподарського виробництва, при якому заборонено використання синтетичних агрохімікатів (мінеральних добрив, пестицидів), а також методів генної інженерії.

Історія руху за створення «органічного сільського господарства» починається з 1972 року, коли було створено Міжнародну федерацію руху за органічне сільське господарство (IFOAM). Нині до неї входить понад 750 організацій більше ніж із 100 країн світу.

У вересні 1992 року ЄС прийнято «Постанову про екологічне землеробство» №2021/ 91, що визначає стандарти екологічного землеробства та містить наступні вказівки:

- вимоги до рослин і ділянок землі, що використовуються для вирощування продукції, кормів або як пасовища;

- вимоги до сільськогосподарських тварин, кормів, профілактики захворювань, методів утримання тварин та ін.;

- вимоги до кормів, кормових домішок для тварин, засобів захисту рослин від шкідників і хвороб та ін.;

- вимоги до контролюючих органів, процесу перевірок сільськогосподарських підприємств і періодичності цих перевірок;

- вимоги до пакування та маркування готової продукції.

Відповідні національні стандарти й регламенти прийняті у США, Японії, Швейцарії, Ізраїлі, Аргентині і багатьох інших країнах світу.

Проект Закону України «Про органічне виробництво» передбачає розподіл повноважень органів державної влади у сфері органічного виробництва, а також визначення основних засад державної політики.

Метою органічного виробництва є не тільки забезпечення умов для збереження довкілля, але й виробництво органічних продуктів харчування.

Органічне агровиробництво є єдиним серед широкого спектру методів господарювання на землі, що не завдає шкоди довкіллю. Системи органічного виробництва базуються на вимогах (стандартах) до процесу виробництва, спрямованих на підтримку оптимального стану екосистеми на соціальному, екологічному та економічному рівнях [2].

Екологічно чиста (органічна) продукція – це безпечна продукція, яка вирощена без застосування мінеральних добрив та засобів захисту рослин, без генних модифікацій в рослинництві та без використання стимуляторів росту, антибіотиків і генномодифікованих організмів у тваринництві.

Для ідентифікації екологічно чистої продукції та продукції вирощеної за традиційними методами господарювання застосовують сертифікацію виробників та маркування виробленої сільськогосподарської продукції.

В Україні екологічна сертифікація сільськогосподарської продукції здійснюється відповідно до критеріїв, встановлених такими міжнародними організаціями як: Глобальна мережа екологічного маркування (GEN), Міжнародна федерація руху за органічне сільське господарство (IFOAM) та ДСТУ ISO14024:2002.

Головною метою інспекції та сертифікації є гарантія споживачу того, що продукт дійсно вироблений згідно з нормами органічного сільського господарства.

На даний час в Україні розроблено стандарти органічного і сільськогосподарського виробництва та маркування сільськогосподарської продукції і харчових продуктів «БІОЛан». В основу їх покладено базові стандарти IFOAM, Постанова ЄС №2021/ 91, а також стандарти BIO SWISS (Асоціації Швейцарських організацій виробників органічної продукції).

Органічне виробництво в Україні перебуває на даний час лише на початковій стадії розвитку, хоча для цього є великий потенціал можливостей.

За даними Федерації органічного руху України, кількість органічних господарств в Україні досягла 72 і з кожним роком зростає. Все більше споживачів надають перевагу здоровому способу життя і бажають купувати органічні продукти за підвищеними цінами.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» не тільки проголошує, але й передбачає систему гарантій екологічної безпеки людини, вносить певну упорядкованість у систему управління в області природокористування.

Згідно, проекту Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми розвитку тваринництва на період до 2015 року" одним з напрямків є «...сприяння розробці і впровадження систем управління якістю на основі принципів ISO 9000 та систем управління безпекою харчових продуктів, а також систем охорони довкілля на основі принципів ISO 14000 в тваринництві».

Вплив сільськогосподарської діяльності на довкілля залежить від структури виробництва, методів обробітку земель, технології, техніки і обладнання.

Тому, найбільш простий спосіб зниження негативного впливу на довкілля та отримання органічної продукції – модернізація і оновлення технологічного обладнання в підрозділах, внесення змін в організацію господарської діяльності, що відповідають сучасним екологічним нормам. Це можливо шляхом впровадження маловідходних та безвідходних технологій, що базуються на включенні в господарський обіг всіх сировинних ресурсів, які постійно утворюються і накопичуються в господарствах. Контролюючи об'єми органічних відходів, газопилових викидів, використання води і скидів стічних вод, можна зменшити негативний вплив на довкілля.

Органічне сільське господарство за своєю суттю є багатофункціональною агроекологічною моделлю виробництва і базується на менеджменті (плануванні і управлінні) агроєкосистем. Воно дає змогу в перспективі узгодити і гармонізувати економічні, екологічні та соціальні цілі в галузі сільського господарства.

Для подальшого розвитку виробництва органічної продукції необхідно забезпечити виробників нормативно-правовою базою, створити інспекційні та сертифікаційні органи, що дасть змогу Україні отримати конкурентні переваги та економічні вигоди в сфері виробництва та переробки екологічно чистої продукції.

Висновки:

1. Для вирішення екологічних проблем у сільськогосподарському виробництві необхідно впроваджувати екологічнобезпечні технології виробництва продукції.
2. Зменшити негативний вплив на довкілля можна, застосувавши органічне ведення рослинництва і тваринництва шляхом, впровадження систем екологічного менеджменту на основі міжнародних стандартів серії ISO 14000.

Список використаної літератури

1. Долгов В. С. Охрана атмосферного воздуха в зоне крупных животноводческих объектов / В. С. Долгов // Ветеринария. – 2009. – №8. – С. 45 – 46.
2. Вержиховський О. О. Можливості та перспективи розвитку органічного агровиробництва в Україні / О. О.Вержиховський, С. Д. Мель-ничук, Є. В. Новожилова / Збірник наукових праць за підсумками Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів і студентів. К.: 2011. – С.80-82.
3. Маменко О. М. Екологічні аспекти виробництва продуктів тваринництва / О. М. Маменко // Вісник аграрної науки. – 2007. – №4. – С. 31 – 35.
4. Ching-Hua Huang. Analysis of estrogenic hormones in municipal wastewater effluent and surface water using enzyme-linked immunosorbent assay and gas chromatography / tandem mass spectrometry / Ching-Hua Huang, I. David// Environmental toxicology and chemistry. – 2001. – Vol. 20. – № 1. – P. 133.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИ ЧИСТОЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ / Н. И. Косьянчук, А. И. Тютюн

Внедрение органического сельскохозяйственного производства в Украине позволит в перспективе согласовать и гармонизировать экономические, экологические и социальные цели в области сельского хозяйства.

Ключевые слова: окружающая среда, минеральные удобрения, пестициды, экологическая угроза, органическое сельское хозяйство, менеджмент.

DEVELOPMENT PROSPECTS OF ECOLOGICALLY CLEAN AGRICULTURAL PRODUCTS / N. I. Kos'yanchuk, A. I. Tyutyun

Implementation of organic agricultural production in Ukraine will allow reconcile and harmonize the economic, environmental and social objectives in the field of agriculture.

Keywords: environment, fertilizers, pesticides, environmental threat, organic agriculture, and management.

Рецензент – кандидат ветеринарных наук, доцент **В. В. Соломон**